PODPIS SPORAZUMA

Po zasedanju delavskega sveta sozd Astra 4. marca je bila tudi manjša slovesnost oziroma svečano podpisovanje samoupravnega sporazuma o vstopu v sozd, ki so ga podpisale vse članice. Gre za prečiščeno besedilo, ki je prilagojeno vse bolj heterogeni sestavi sozda in ki določa osnovna vprašanja življenja in dela tako koncipirane organizacije. Sporazum sta podpisali tudi letos vključeni delovni organizaciji: Plastika DO-RO iz Izole in Tovarna cementa iz Umaga. Zdaj je v sozdu Astra že 11 delovnih organizacij s preko 2000 zaposlenih in kar s 13 milijardami plana prihodka v letošnjem letu. *Foto: B. P.*

V LETU 1982

Proizvodnja in izvoz nad pričakovanji

Bežigrajski izvršni svet je marca izdelal analizo uresničevanja resolucije o družbenoekonomskem razvoju Bežigrada v lanskem letu. Bistveno spremenjeni pogoji poslovanja so vplivali tudi na lansko gospodarjenje, zato se rezultati na nekaterih področjih močno razlikujejo od ciljev opredeljenih v resoluciji, ki je nastala in bila sprejeta decembra 1981, ko vrsta novih predpisov in ukrepov še ni bila sprejeta. Omenimo samo devalvacijo dinarja, nov devizni zakon, štiri interventne zakone o omejitvi splošne in skupne porabe, omejitve naložbene dejavnosti, zakon o amortizaciji in revalorizaciji osnovnih sredstev, odlok o zamrznitvi cen ter povišanje obrestnih mer.

Kljub takšnim lanskim pogojem poslovanja je izvršni svet pohvalil bežigrajsko gospodarstvo, predvsem zaradi dosežkov na področju kmetijstva, ki je doseglo 2,6 odstotno rast proizvodnje, načrtovalo pa je samo 2,5 odstotno rast. Tudi industrijska proizvodnja je bila lani večja, kot smo načrtovali. Povečala se je za 3,6 odstotkov, predvidena pa je bila rast za 3,5 odstotkov. Bežigrajsko gospodarstvo pa je uspešno prispevalo k izhodu naše širše družbenopolitične skupnosti iz težavnega gospodarskega položaja predvsem z zelo dobrimi rezultati, ki jih je doseglo na tujem trgu. Izvoz blaga na konvertibilno področje se je povečal kar za 94,7 odstotkov (plan je predvideval komaj 13,4 odstotno povečanje), uvoz blaga s konvertibilnega področja pa se je zmanjšal za 19,7 odstotkov (medtem ko je resolucija predvidevala celo 3,4 odstotno povečanje uvoza).

Visoka rast izvoza in omejevanje uvoza pa sta pokazala tudi svojo temnejšo plat, saj je bil s prodajo na tujih trgih ustvarjen nižji dohodek, kot bi ga organizacije združenega dela iztržile doma. Nadomeščanje uvoznih surovin in reprodukcijskih materialov z domačimi, ki so praviloma tudi dražji, je vplivalo tudi na dohodkovne izgube gospodarstva, kot je zapisal v resoluciji bežigrajski izvršni svet. Prav lanske izgube so zaskrbljujoče. V primerjavi z letom 1981 so se izgube v gospodarstvu povečale, povečalo pa se je tudi število izgubarjev. Z izgubo so poslovale štiri organizacije združenega dela: Slovin, delovna organizacija Slovenijavino, tozd Ljubljana; Elektrotehnina delovna organizacija Jugotehnika, tozd Elgro; Splošna gradbena dejavnost Beton, Zagorje ob Savi, tozd Gradbeništvo Ljubljana ter Savske elektrarne, tozd Elektroprenos. Skupni znesek njihovih izgub 68.717.945 dinarjev pa je kar desetkrat večji kot leto prej. Ob koncu lanskega leta je z motnjami poslovalo kar 23 organizacij združenega dela.

Neugodna gibanja je pokazala analiza tudi na področju lanske rasti družbenega proizvoda in dohodka, saj je lani dohodek realno padel za 3 odstotke, rast družbenega proizvoda pa je bila ničelna. Že tretje leto zapored so lani realno padli tudi neto osebni dohodki. Znižali so se za 1,5 odstotkov. Povprečni neto osebni dohodek v gospodarstvu je znašal 16.635 dinarjev. V zadnjih treh letih pa so se neto osebni dohodki realno znižali že za 16,1 odstotkov. Že tretje leto zapored se slabšajo tudi kakovostni kazalci gospodarjenja – akumulativnost, rentabilnost in ekonomičnost, kar pomeni po oceni članov Bežigrajskega izvršnega sveta slabše možnosti za letošnji razvoj gospodarstva.

Izvršni svet je tudi ugotovil, da morajo ob zoženih možnostih gospodarjenja in gospodarski stabilizaciji tudi družbene dejavnosti in delovne skupnosti samoupravnih interesnih skupnosti, družbenopolitičnih skupnosti ter ostalega negospodarstva varčevati in poslovati zelo racionalno, da bi v prihodnje lahko zadovoljivo gospodarili in dosegli resolucijske cilje. Analizo bodo v kratkem obravnavale tudi bežigrajske družbenopolitične organizacije in delegati občinske skupščine.

VIDA PETROVČIČ

VSE MANJ NALOŽB

Za Bežigradom že drugo leto zapored naložbe upadajo. Še leta 1981 so bila izplačila za naložbe za 359 odstotkov večja od zbrane minimalne amortizacije, v letu 1982 pa le še 89 odstotkov. Gospodarstvo sicer še ohranja poslovanje na nivoju razširjene reprodukcije, vendar pa se hitro približuje meji enostavne reprodukcije, so ocenili člani bežigrajskega izvršnega sveta.

Lani so začeli naslednje naložbe: Belinka, tozd Perkemija (izgradnja obrata za CO_2 in povečanje zmogljivosti za natrijev perborat) ter Geološki zavod Ljubljana (delavnice in skladišča v občini Moste-Polje). Pričeta je bila tudi naložba Belinke v proizvodnjo perspojin v predračunski vrednosti 469.000.000 dinarjev.

STANOVANJA

Od predvidenih 605 stanovanj jih je bilo lani končanih samo 552–406 v soseski BS-3 in 146 v soseski MS 12/2. Za Bežigradom je lani zrastlo tudi 63 individualnih hiš. Pričela pa se je gradnja 201 stanovanja v soseskah BS 5/2 – Stadion ter BS 2/2 Rapova jama. Z zemeljskega površja je bilo lani izbrisanih 74 barak, 30 garaž, 10 svinjakov, 58 drvarnic, 28 prizidkov, 27 ograj in ena stanovanjska hiša. Vse te objekte je združevala skupna lastnost – bili so črni. Število prebivalcev barak v primerjavi z letom 1981 je lani padalo. Konec lanskega leta jih je bilo samo še 592.

V skladu z zakonom o stanovanjskem gospodarstvu je bilo lani ustanovljenih 356 skupnosti stanovalcev. Med njimi jih samo 18 gospodari samostojno, ostale so svoje upravljanje prenesle pod Staninvestovo okrilje. 195 bežigrajskih skupnosti stanovalcev pa je v začasni upravi, ker nimajo pogojev za konstituiranje.

GEOLOŠKI ZAVOD

Surovine in vode premalo raziskane

V Sloveniji izkoriščamo približno 20 vrst mineralnih surovin/Z raziskavami do energije

Za nami je prva faza razprav o razvoju raziskovalne dejavnosti do leta 2000, ki je med drugim prinesla ugotovitev, da naš razvoj geologije v zadnjih letih ni šel v korak z razvojem te vede v svetu in da smo na nekaterih področjih geoloških raziskav celo močno zaostali. Nadoknaditi zamujeno bo težko, saj na vsakem koraku ugotavljamo pomanjkljivosti, ki jih je povzročilo stihijsko načrtovanje znanstveno raziskovalne dejavnosti, pomanjkljiva opremljenost za raziskovalno delo in ne nazadnje pomanjkanje visoko kvalificiranega kadra za nekatera področja raziskav.

Geološki zavod Ljubljana je poleg splošnih pripomb k osnutku »Analiza pogojev in možnosti dolgoročnega razvoja raziskovalne dejavnosti do leta 2000« pripravil tudi temeljito argumentirani predlog novega družbenega cilja »Mineralne surovine in vode« ter dopolnitev cilja »Imeti znanje – geologije«.

VIRI MINERALNIH SUROVIN VPLIVAJO NA RAZVOJ

Pri pisanju osnutka družbenega cilja »Mineralne surovine in vode« je Geološki zavod izhajal iz dejstva, da so viri mineralnih surovin pomembna osnova za gospodarski razvoj vsake dežele. Zaradi tega smo že pred leti zapisali med prednostne cilje bodočega družbenega razvoja, razen pridobivanja hrane in energije, tudi odkrivanje novih surovinskih virov, kar smo v zadnjih letih na različnih ravneh večkrat potrdili in ta cilj vgradili tudi vse spremljajoče planske dokumente, stabilizacijske ukrepe za izboljšanje gospodarjenja in prizadevanja za prestrukturiranje gospodarstva.

V Geološkem zavodu Ljubljana so ocenili, da na področju mineralnih surovin in vod zaradi večfaznosti lahko le manjši del geološko-rudarskih raziskav uvrstimo v družbeni cilj »Imeti znanje – geologije« in so zato predlagali, da v dolgoročnem raziskovalnem programu posebej opredelimo naslednje raziskave: nekovinske mineralne surovine, premog, nafta in plin, uran, geotermična energija, pitne in mineralne vode in tehnologije pridobivanja in bogatenja mineralnih surovin.

Delovna skupina GZL je pri tem upoštevala, da viri mineralnih surovin in vod v Sloveniji niso dovolj raziskani. Slovenija ima več nekovinskih mineralnih surovin, medtem, ko je s kovinskimi in energetskimi surovinami deficitarna. Nekovinske surovine (v Sloveniji jih izkoriščamo okoli 20 vrst) so osnova predelovalni industriji. Precej slabša je situacija s kovinskimi mineralnimi surovinami. Kljub številnim znanim nahajališčem danes obratuje samo rudnik svinca in cinka Mežica. Zaskrbljujoče je tudi stanje energetskih surovin. Iz lastnih virov pokrivamo približno polovico potreb po energiji. Do leta 2000 pa se bo energetska odvisnost povečala na več kot 60 odstotkov. Politični in ekonomski odnosi v svetovnem gospodarskem sistemu otežujejo zanesljivo oskrbo z energijo iz uvoza, zaradi tega dajemo vedno večjo prednost zanesljivosti preskrbe pred cenenostjo energije. **Z raziskavami bo treba zagotoviti potrebne količine energije za realizacijo dolgoročne energetske bilance do leta 2000 in v raziskavah predvideti kontinuiran razvoj energetike tudi po letu 2000 s še razpoložljivimi viri energije. Pri tem bo potrebno določiti perspektivna območja še preden bodo urbanizirana in naseljena.**

GEOLOGIJA OSNOVA MNOGIM RAZISKAVAM

V Geološkem zavodu so bili tudi mnenja, da je družbeni cilj »Imeti znanje – geologije« potrebno dopolniti z raziskavami, ki jih je sestavljalec osnutka predvidel v rokopisu. Izvleček v materialih za javno razpravo predstavlja le določene smeri raziskav, ne pa geologije kot vede, ki je nepogrešljiva osnova številnim drugim raziskavam. Zato so v Geološkem zavodu predlagali, da ta družbeni cilj obsega naslednje raziskave: preučevanje geološke zgradbe (geološka karta, tektonske raziskave, načrtno raziskovanje globje geološke zgradbe z globokimi vrtinami, geofizikalne raziskave), stratigrafske in biostratigrafske, petrološke, sedimentološke, mineraloške in geokemične raziskave, geostatistika, osnovne raziskave v hidrogeologiji in inženirski geologiji, osnovne raziskave za geotermalno energijo in zbiranje in hranjenje geoloških podatkov.

Vendar pa, kot smo poudarili na začetku, razprave o razvoju raziskovalne dejavnosti do leta 2000 še niso zaključene, potrebne bodo še številne korekture, dopolnitve in usklajevanja. Pri tem pa se moramo že danes zavedati, da moramo čimprej poenotiti mnenje o dolgoročnem razvoju raziskovalne dejavnosti v SR Sloveniji in da bomo morali sprejete programe spoštovati bolj kot doslej.

BOGDAN JURKOVŠEK

EDO KLANŠEK:

»Težave so izziv za boljše delo«

Pošteno smo že zakorakali v novo leto, starih skrbi in težav pa se samo z zamenjavo koledarjev ne moremo tako hitro otresti. Pogovarjali smo se z Edom Klanškom, predsednikom kolektivnega poslovodnega organa v sozdu Astra. Zanimalo nas je, kako so v Astri gospodarili lani in kako bodo letos.

»Z lanskim letom smo lahko kar zadovoljni,« je dejal Edo Klanšek.« Načrtovanega celotnega prihodka sicer nismo dosegli zaradi več vzrokov, med drugim tudi zaradi zmanjšanja nerentabilnega tranzita. Dosegli pa smo veliko rezultatov stabilizacijskih prizadevanj. Dohodek smo presegli za dva odstotka, tudi ekonomičnost poslovanja se je povečala za okoli 2,1 odtotkov, produktivnost v industriji pa je narastla za okoli 11 odstotkov. V vsem sozdu je edino tozd Blagovnica poslovno leto zaključila na meji rentabilnosti. Lani smo omejevali tudi svojo naložbeno politiko. Prizadevali pa smo si za hiter zaključek že začete gradnje tehnične trgovine v Novem mestu ter fermentacijskih bazenov v TOK-u. Pričeli smo le z investicijsko izgradnjo v Steklarni Hrpelje. Sredstva smo združevali tudi s proizvodnimi organizacijami Balkan Suva Reka, Jugovinil Split in drugimi. Poudariti moram tudi to, da smo lani skoraj povsod uvedli sistem stimulativnega nagrajevanja,« je dejal tovariš Klanšek.

Kaj pa letos? »Če se kritično obrnemo na svoje gospodarjenje v prejšnjih letih, lahko ugotovimo, da smo dosegli zavidljive rezultate. Prišli smo v skupino 200 največjih organizacij združenega dela v Jugoslaviji. Ne moremo pa mimo ugotovitve, da imamo še veliko notranjih rezerv. Zaostreni pogoji gospodarjenja so zato za dobre organizacije združenega dela in delavce izziv, za še bolj kakovostno delo in gospodarjenje,« je dejal tovariš Klanšek.

V Astri se bodo letos spopadli s tem izzivom z bolj kakovostnim povezovanjem proizvodnje in trgovine, z boljšim izkoriščanjem delovnega časa, z varčevanjem, boljšim upravljanjem z družbeno lastnino in predvsem z boljšim odnosom do kupcev. »Pri tem pa ne smemo pozabiti na socialne probleme, s katerimi se srečujejo naši delavci, še posebej zdaj, ko življenjski stroški iz dneva v dan rastejo,« je dejal tovariš Klanšek. »Zato moramo pri uveljavljanju stimulativnega nagrajevanja po delu upoštevati tudi življenjski minimum, ki naj ga zagotavljajo najnižji osebni dohodki. Le tako bo reševanje socialnih problemov vsakega posameznika usklajeno z njegovimi prizadevanji za delo in boljše delovne rezultate,« je zaključil Edo Klanšek.

BORUT POGAČNIK

Edo Klanšek, predsednik kolektivnega poslovodnega organa v sozdu Astra. *Foto: B. P.*

PETROL IN GEOLOŠKI ZAVOD

Iščejo podzemna skladišča plina

Petrol – DO Zemeljski plin se že več let srečuje s problemi pri transportu plina. Problemi izvirajo predvsem iz neenakomerne dinamike porabe plina v Sloveniji. Dobavitelji zemeljskega plina zahtevajo čimbolj enakomeren odvzem plina, nekateri so se proti neenakomernosti odvzema in s tem tudi proti neprevzetim količinam zemeljskega plina zavarovali s plačilom penalov, drugi zahtevajo plačanje vseh pogodbeno dogovorjenih letnih količin ne glede na dejansko prevzete količine.

Petrol – DO Zemeljski plin je že v letu 1980 najela podzemno skladišče plina v Avstriji, ki se je dobro obneslo in pomagalo prebroditi zimske redukcije plina pri dobaviteljih. Slaba stran tega skladišča pa je v tem, da je potrebno najemnino skladišča plačevati v devizah in da se skladišče nahaja približno 400 km od središča plinovodnega omrežja, kar zelo obremenjuje transportno pot skozi Avstrijo in naše magistralne plinovode.

Da bi se osvobodili deviznega plačevanja najema podzemnega skladišča ter ostalih nevšečnosti se je Petrol – DO Zemeljski plin povezala z Geološkim zavodom Ljubljana, ki je že izdelal pregledno geološko karto Slovenije in predlagal primerne lokacije za raziskave za podzemno skladiščenje plina. Za potrditev rezultatov vrednotenja, oziroma izbire lokacije za podzemsko skladiščenje zemeljskega plina bo potrebno pred izdelavo projekta in realizacije skladišča izvršiti še vrsto geoloških raziskav. Posamezne stopnje geoloških raziskav so izbrane tako, da se najprej opravijo raziskave, ki stanejo manj denarja in se šele po pozitivnih rezultatih predhodne raziskave pristopi k nadaljnjim delom.

A. L.